

MOHAI V. LAJOS

A százegyedik út

RÓZSA UTCA RETROSPEKTÍV – EPOSZ

(II. rész)

Halottas ingek száradnak.
A füst álmos szalagja távoli felhőcsúcsokig ér el,
az Égen madarak bukdácsolnak,
mintha szégyenlősen egymást keresnék,
sziluettjük belemosódik az ősrégi színekbe.
Az idő érezteti velünk elveszettségünket,
haragos évek jönnek.
Kihűlt esők verték a kövezetet,
az elhagyott kertek alján sár ült,
esténként megraktuk a kályhát,
a meszesgödörben megfeketült szilvaszemek
kocsonyásodtak,
meggörnyedt dombok alján duzzadt felhők,
terpszkedő ködök búrája.
A kifosztott istállók és a szélfúttá pajták
segélykiáltását
a mumifikált honvágy madárreja csitítja el,
ringó csípőjű kísértetként hazajár a csönd,
leroskad a ruhásláda ülőkéjére;
Hádésza zsákmányára készül.

Suttyomban
egy videót nyomott a kezembe:

*Az ég a földbe csúszik: csurog, esik.
Nyirkos ölen a temetőnek
a jégahalál áldozatát temetik.
Eresztik a ragacsos földbe egy filmen,
ahol a blúz, a dzsessz az úr,
és London belvárosi szlengje*

*aranyíffak, kivénhedt kémek
közönyös szívéhez idomul:
rímbe fordul a tolvaj, „teavaj”
lesz belőle; zseb meg sarú
a „zsaru”, „ringló” a ringyó –
Harry bárjában lebzsel sok kopó,
s a diplomatafeleség is lotyó,
de éhkoppon bíró sem marad,
ahol a halál arat.*

Blueice.

Esik, szakad.

*Londonra temető-nyirok hull:
egy ásónyira a meghalt,
a rostán fennakadt.*

*Ki jégahalált hal, jégtömb üti agyon,
alatta leheli ki lelkét. Nincs pardon.*

*Hiába készült rabolni éppen,
a bankig már nem jut el.*

Blueice.

Az égből leszakadt jégdarab.

*Ki nincs már, de egyszer volt,
az holt. Koholt vagy valódi
emlékét filmtekerics őrzi.*

Csurog, esik.

*A sírgödörnél falfehér sorfal:
göngszterek játsszák a jószamaritánust.*

*Hádész karon fog,
az ember igazságérzete hirtelen fölszakad,
majd örökre elvirágzik a saját lehetőségeivel,
mondja, és karamellacukorkával kínál,
óvatossága intő jel,
viaskodom saját menekülésem képeivel,
a pillanatot lesem a kézirat fölött,
sötét tintából folynak a rémképek,
korhadt kerítések között luciferi mosoly,
minduntalan előttem mutatkozik egy véres kutya,
nem enged a közelébe,
megfér sorsommal a halál,*

a balsejtelem beszegi az eget,
villámok szeletelik a levegőt,
morajlik, dörög,
a Menny szörnyei a végítélet tekintetéből olvasnak,
a lelkemen szárad, ha a kutya elpusztul.
A világ sohasem telik be a halálról szóló történetekkel.
Korán kialvó ég alatt áznak zajtalan halottak.

A Rózsa utca monodráma is,
Öregapám csalánt evett a hadifogságban,
hátában szuronyokkal megrohamozta a Téli Palotát,
a szenesember béna lábával megküzd,
zsákként húzza magával,
újra meg újra fölkecmereg a földről,
az irgalom alamizsnájáért rimáncodik,
a városszél portréfestészet,
homlok koccan tejüvegen, száraz szemmel nézelődöm,
a cigánylány lába közéből estelente vér csorog,
a mozdulatlan tükrök körbejárnak,
a városszél ecsetje nem válogató,
a felhőkarzaton csillagok fénylenek,
az álmatlanság világítóablakán benéznek hozzánk,
befogják szemeinket, hogy elbeszéljék történeteiket,
a lélek átrakodó állomásai ezek az átvérzett órák,
durva öltéssel varrt szünetjelek,
Balassa Péter *koldustortáját* szolgálják föl benne.
Összekotrom a maradékát.

Az éjszakák hidegebbek lettek,
már a következő hazatérésre gondolok,
az ember kikutat magának valami biztatót,
hogy a következő partszakaszon kiköthessen,
utolsónak távozik a temetésekről a sírásóval együtt,
mert a megváltás semelyik változata
sem kedvére való.

Mindent későn kézbesít a létezés postása,
a látóhatár peremén fázósan gubbasztó varjak,
elhízott sirályok a sötétvízű tavakon,
megkopott színek, zavarba ejtően meztelen határ,
árnyék suhan át a földeken;

távozó felhődarabok a pléhlavór-formájú égen.
Kiröpülnek onnan.

Az emlékezésben az elűzött napok peregnek,
csörgedeznek az olvasatlan levelek.
A gerlék szárnycsapásai ráfagynak a gyermekkor ígéire,
a sárkányok kiszédülnek a meséből,
a hazajáró lelkek mindig magukkal ragadnak valakit,
valakit elvisz az ördög,
a város, mint valami rontást, elúzi a terhelő bizonyítékokat,
fülsiketítő csöndben fölreped a dobhártyám,
a sírásó testét kriptákra szerelt gipszangyalok sebeztek meg,
eleget lát,
fekhelyét megosztja a mások kísérteteivel,
fekete hollók köröznek az álmaiban,
szégyellnivalója nincs,
sokszor térek vissza személyéhez,
a nappalok köve hideg,
az aranyrámás tükör szemében elvásott a fény,
a halál a tragikus érzések skáláján a legmagasabb pont,
olvasmányokból megismertem az irodalom valahány toposzát,
de leginkább Mirko Kováč nyugőzött le,
minden halottat együttérzéssel kell szemlélni,
mert titkon mindenki elvár valamit a haláltól.

A Sétakert a sárszegi Városerdő,
kőbástyákon málladozó sasok torzói tépelődnek
a ferencjózsefi időkről,
a hullámosan futó vadrózsatövek
homályában Hümenaiosz, a nász istene köt üzletet,
a lidérc sokáig tart,
a város torkában rekedt kiáltás a háború,
a szőnyegbombázás kilyukasztotta a földet,
szétroncsolt testű katonák a mélyvasútban,
madártávlatból alvadtvér-foltok.
Öregapám tejért a város külső házaihoz lopózik,
a zománcos kanna a családi önfeláldozás mementója,
a padlásfölgéret mögötti stelázi ereklye-díszé.

Az idő rendbontása minduntalan hatalmába kerít,
a béke idilljét ezerszám megcsúfolja a valóság képe,

a történelem kitépett hajfürtjei között
az élet a gyógyulás reménye nélkül telik el,
elkódorgott álmok zsinatolnak,
közel a nyugati határ,
nem szívesen áll szóba idegennel senki,
a konzolidáció éberem figyelte a szeme sarkából,
a félelem egymásra lícitált,
nem engedett az árból.

Május elsején fölvonult a nép,
Vörös Október Férfiruhagyár,
sztaniolba csomagolt munkásünnep,
Bohumil Hrabal a pöcegödröt meri,
Hóvirág ünnep ez,
emlékezetes epizód Jiří Menzel Rózsa utcában
játsszódozó filmjében.

Annak a városnak a képe mára már nincs meg,
a költő kiforgatott szókinccsel beszél róla,
az önvédelmi sáncok ideig-óráig állnak,
a kárhozat tartósabb anyagból készül,
a Rózsa utcát fölfalta a város éhes gyomra,
a retrospektív eposzba
melankolikus noktürn
költözik:

*Hol maradnak a kocsiszínek torkai,
hogyan elnyeljük a délutáni fényeket,
hol marad a faltövekből kikapaszzkodó lapulevelek
poros szomorúsága?*

*Hol maradnak a fuvaros lovak hajnali vallomásai,
amikor nekilódultak az útnak,
hogyan megadóan kiszolgálják a város igényeit?*

*Hová merül el a jegenyék tánca,
ha majd a jegenyéket is kivágják,
és tüzelő lesz belőlük?*

Hová merül el a madarak repdesése onnan?

A kísírt szemű Rózsa utca tárgyi bizonyítéka
a hamuszín Ég kőlapja.
Az alma szél söpörte avarban feketül.
Vajon a Léthe vízében merített papír
mélyén fekszik Hamlet bölcselete,
vagy Dánia kidugott földnyelvén?
„Lenni, vagy nem lenni...”,
Isten még nagy fagyokat tartogat,
ismeretlen rendszámmal rendel fuvart,
de addigra megemberelem magam.
Világít a Hold,
a szomorúság mindig emlékeztet valamire,
a pohár keserű,
az ember sárfa,
égitestek között
sóvár pária.

A vasútállomás peronján a könyvesbódé üveglapja mögött
Hamletet pillantottam meg.
(A pályafelügyelő hóhértékintete kísért.)
A királyfi névjegyét egy verseskötetről nyomta a kezembe.
A fekete lakkozott lapon átsütött a fehér betű:
„Töredék Hamletnek”.
Az irodalom megszállottsága úzni kezd:
izzó fenyveseken és magányos mezőkön,
süket és kialvó határokon,
hegyek magasán, lejtőkön és csermelyeken átbukdácsolva,
kétségbeesett kitérőkkel,
kanyargós sikátorok és indázó utcák sűrű, levegőtlen
labirintusán átfúrva magam
mintha egész életemben erre az útra készülődtem volna,
a parányi kikötő egyre távolodott,
a keserűség gyümölcse ért,
ott állsz a pocsolya fényében,
árny, felgombolt kabátban,
egymaga.

Rakparti neonest fogadott
rakparti ködfátyol,
túlparti lámpasor,
aztán a villamos villanó fénye föláradt

az alagút torkából a tizenkilences
panoráma-járat, ahol szobor-oroszlán fekszik,
kő-vendége a térnek,
néma fenevad,
fölszikkasztott a mélyből a vonat,
a kopár sínpályán a ködből lassan kilábolt,
a közelség színét visszaadta,
sárga a sárga neonban,
karcsú testét hagyta a köd szövetébe fúródni,
elmenőben szökött előlem.
Tandori ezeknél a síneknél lakik.
A pusztá létige szomorúságát tanulom tőle.

A temetőfal az összes könnyét elsírta,
a test batyuja üres csigaház,
rövid állomása Föld-utazás,
kőpogácsa meg ínyencfalat is,
önkényes szívdobogás,
az ember vezekel a könyörtelenségig,
a megoldásba mindig hiba csúszik,
mert képtelen a béklyóit oldani,
a szótlanság mágnese várakozásteljesen
odatömöríti ajkához a szavakat,
egyszer elfogy minden ok a maradásra,
és a Föld pora se való másra,
mint belepni nyomainkat.

Törik az öntvény,
mészlerakódás,
a könyök porca darabos horgony,
a térdhajlat zsibbadt rakomány,
a bőr petyhüdt,
az izom sovány,
mérgezett az erek fala.
Öregapám az ég fogására akasztotta kabátját,
Nagyanyámat bedeszktázták egy kórházi ágyon,
Apám tintaceruzáját a sörösládába ejtette,
Unokanővérem kigyalogolt Farkasrétre,
a Bátyám hazavitte a halált.

Végső dolognak nincs mása.
Halál és halott egyazon forma,
úgy tér meg a porba,
porlad el a kettő, hogy egy;
széttört napsugár az élő,
a halott is széttört nap fénye.

Anyám halálára készülök,
anyja neve mindig jelen időben,
arcát előrelátóan elrejtette végső perceinek sötét tava,
vajon mi történik a haldokló éjjelén,
kivárni az élet végét semmivé égett szín alatt,
anyám halálára gondolok,
fölitatom fohászaimmal a távolságot,
meglágyítom élte idejét,
Altamira után minden csak dekadencia,
mgbúvól Picasso szava,
koldusként állok örökös éjben,
lét és a nemlét között egyensúlyoz az élő,
minden életrajz összefoglalása ez,
Ingeborg Bachmannt olvastam az elalváshoz,
ugyanabban az évben születtek,
az éjszaka tüzelő homlokára írom az évszámot,
az élet hitelkártyájának pin-kódját.

Egy ajtó véglegesen bezárult.
Az Égből nevem kiáltották,
kockacukortól fuldokoltam.
a Téglaporos Angyalka vért köpött,
a százegyedik út aláhullt.

A Rózsa utca azonban az éden gyümölcse marad,
hiába ért utol a démonok csontkeze,
kiáltsátok mind:
az ólomkatona visszatérhet a mesébe!